

Dr hab. Janusz Kocel
Emerytowany pracownik
Instytutu Badawczego Leśnictwa
w Sękocinie Starym

Warszawa, 8 sierpnia 2021 r.

OCENA
osiągnięcia naukowego oraz istotnej aktywności naukowej
dr inż. Ewy REFEROWSKIEJ-CHODAK w związku z postępowaniem o nadanie
stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauki rolnicze w dyscyplinie
nauki leśne

Podstawą wykonania oceny jest pismo nr INL.5110.1.2021 z dnia 25 czerwca 2021 r., podpisane przez mgr inż. Annę Cieśllicką, Sekretarza Rady Dyscypliny Nauki Leśne Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, informujące mnie, że na posiedzeniu w dniu 22 czerwca 2021 r. Rady Dyscypliny Nauki Leśne Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie dokonano wyznaczenia składu komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr inż. Ewie Referowskiej-Chodak w dziedzinie nauki rolnicze w dyscyplinie nauki leśne (Uchwała nr H-13-RDNL-6/2021), wszczętym w dniu 28 grudnia 2020 r. i gdzie zostałem powołany na recenzenta w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego.

Ocenę dorobku naukowego oraz istotnej aktywności naukowej Habilitantki wykonano na podstawie dostarczonej dokumentacji, obejmującej: wniosek dr inż. Ewy Referowskiej-Chodak o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego z dnia 28 grudnia 2020 r. w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie nauki leśne, autoreferat w języku polskim, wykaz osiągnięć naukowych, dokumenty potwierdzające osiągnięcia, folder z elektronicznymi wersjami publikacji, a także osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jakim jest monografia zatytułowana „Ochrona przyrody w Lasach Państwowych – potrzeby i oczekiwania różnych grup społecznych oraz ich konsekwencje”.

Informacja o Kandydatce

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak dyplom magistra inżyniera leśnictwa uzyskała na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie w 1999 r. Stopień doktora nauk leśnych w zakresie leśnictwa obroniła na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Leśnego w Warszawie w 2004 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt.

„Metody i kryteria doskonalenia sieci rezerwatów przyrody na terenie Lasów Państwowych”. Promotorem rozprawy był prof. dr hab. Andrzej Grzywacz. Praca została wyróżniona przez Radę Wydziału Leśnego SGGW w Warszawie. Po ukończeniu studiów doktoranckich w latach 2004-2006 zatrudniona była na stanowisku asystenta w Katedrze Ochrony Lasu i Ekologii Wydziału Leśnego SGGW w Warszawie, a w latach 2006-2019 na stanowisku adiunkta w wymienionej Katedrze. Od roku 2019 do chwili obecnej Kandydatka jest zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Ochrony Lasu Instytutu Nauk Leśnych SGGW w Warszawie.

Zainteresowania naukowe

Zainteresowania naukowe Ewy Referowskiej-Chodak skupiają się głównie na zagadnieniach związanych z problematyką szeroko pojętej ochrony przyrody (przede wszystkim w Lasach Państwowych) oraz edukacji ekologicznej i leśnej. W zakresie ochrony przyrody zainteresowania koncentrują się m.in. na: różnorodności biologicznej terenów leśnych (i innych) i problemach jej ochrony, rezerwatach przyrody, sieci Natura 2000, zagadnieniach ochrony przyrody w gospodarce leśnej, oczekiwaniach społecznych w odniesieniu do ochrony przyrody w lasach, relacjach między ochroną przyrody a turystyką i rekreacją oraz adaptacji miast do zmian klimatu. Z kolei, w zakresie edukacji ekologicznej i leśnej zainteresowania Kandydatki skupiają się głównie na: przedstawieniu treści, które powinny być przekazywane w ramach edukacji leśnej/ekologicznej, metodach i środkach realizacji edukacji, roli miejsca w edukacji ekologicznej i leśnej, a także efektywności edukacji leśnej społeczeństwa oraz współpracy edukacyjnej nadleśnictw Lasów Państwowych z innymi jednostkami zajmującymi się edukacją leśną społeczeństwa. Wśród pozostałych zainteresowań badawczych Habilitantki należy wymienić rolę lasów miejskich i podmiejskich w życiu ludzi w Polsce i na świecie oraz etnomykologię.

Ocena osiągnięcia naukowego

Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe stanowi opublikowana w 2020 r. monografia pt. **„Ochrona przyrody w Lasach Państwowych – potrzeby i oczekiwania różnych grup społecznych oraz ich konsekwencje”**. Praca została opublikowana przez Wydawnictwo Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Rozprawa składa się z 213 stron, w tym ze 185 stron tekstu. Habilitantka monografię podzieliła na siedem rozdziałów. Zastrzeżenia mogą budzić cztery identyczne tytuły podrozdziałów w rozdziale 5 „Wyniki – konsekwencje oczekiwań interesariuszy”, jak i w rozdziale 6 „Dyskusja wyników”, co może wprowadzać w błąd czytelnika. Uwaga ta dotyczy podrozdziałów: 5.1. i

6.2. „Konsekwencje przyrodnicze”, 5.2. i 6.3. „Konsekwencje organizacyjne”, 5.3. i 6.4. „Konsekwencje społeczne” oraz 5.4. i 6.5. „Konsekwencje finansowe”.

We „Wstępie” (16 stron) składającym się z czterech podrozdziałów Autorka przedstawiła międzynarodowe i krajowe tło badań. To posłużyło Jej do sformułowania dwóch celów badań powiązanych ze sobą. W przypadku pierwszego celu badań poszukiwała odpowiedzi na osiem pytań, obejmując zakresem kilka aspektów (ochronę przyrody, dobór ankietowanych i perspektywę czasową). Z kolei, dla realizacji drugiego celu badań Habilitantka poszukiwała odpowiedzi na cztery pytania. Przyjęte cele rozprawy nie budzą zastrzeżeń.

W rozdziale 3 „Materiał i metody” (16 stron) składającym się z ośmiu podrozdziałów Habilitantka przedstawiła uzyskane materiały i metody niezbędne do zbadania propozycji i oczekiwań różnych grup społecznych (interesariuszy) w odniesieniu do ochrony przyrody na terenach Lasów Państwowych oraz nakreślenia następstw propozycji przedstawionych przez ankietowanych interesariuszy. Zdaniem recenzenta, w omawianym rozdziale zabrakło założeń przyjętych przy określeniu konsekwencji organizacyjnych i społecznych. Wiążą się one z poszukiwaniem odpowiedzi na pytania dotyczące realizacji drugiego celu niniejszej pracy (str. 26). W ocenie recenzenta, w brakujących podrozdziałach dotyczących założeń metodycznych powinny znaleźć się m.in. informacje, które znalazły się w 1. akapicie na str. 90 w podrozdziale 5.2. „Konsekwencje organizacyjne” oraz w 1. i 2. akapitach na str. 96 w podrozdziale 5.3. „Konsekwencje społeczne” stanowiące rozdział 5. „Wyniki – konsekwencje oczekiwań interesariuszy”.

Wyniki badań Autorka przedstawiła w rozdziale 4 „Wyniki – oczekiwania interesariuszy” oraz rozdziale 5 „Wyniki – konsekwencje oczekiwań interesariuszy”, zgodnie z przyjętą realizacją przedstawionych dwóch celów pracy. Rozdziały te liczą łącznie 66 stron (35,7%) i stanowią zasadniczą część opracowania. W rozdziale tym znalazły się wyniki przeprowadzonych w latach 2013-2014 badań ankietowych, w których interesariusze (1853) zaproponowali zmiany w odniesieniu do każdej z dziesięciu form ochrony przyrody oraz odpowiedzi respondentów ankiety (interesariusze) na trzy pytania dotyczące ich wizji ochrony przyrody w Lasach Państwowych. Za interesujące w tej części pracy można uznać wyniki przeprowadzonej przez Habilitantkę hierarchicznej analizy skupień dla określenia podobieństw lub różnic zdań pomiędzy poszczególnymi interesariuszami lub ich grupami. W tym celu poprawnie wykorzystwała program PAST (wersję 4.03), z opcją łączenia skupień na podstawie najmniejszej odległości pomiędzy dwiema grupami. Drugą część omówienia wyników badań Kandydatka poświęciła określeniu konsekwencji przyrodniczych (na

poziomie krajobrazu, ekosystemu, gatunku i genu), konsekwencji organizacyjnych, a także określeniu konsekwencji społecznych i finansowych.

Wątpliwości recenzenta odnośnie do uzyskanych przez Habilitantkę wyników badań ankietowych może budzić okres, który upłynął od zakończenia badań w roku 2014 do opublikowania monografii w 2020 r. Zdaniem recenzenta, w badaniu opinii społecznej dotyczącej zagadnień ochrony przyrody okres 7 lat wydaje się istotnie znaczący. Jeżeli dane statystyczne można uznać za dane „twarde” (mieralne), to dane dotyczące opinii publicznej – za dane „miękkie” (trudno mieralne), bardzo wrażliwe i bardzo zmienne pod wpływem czynnika czasu. Na korzyść Habilitantki należy zaliczyć okoliczność, że uzyskane wyniki skonfrontowała z badaniami i opiniami przedstawionymi w najnowszych publikacjach z tego zakresu przedstawionymi w rozdziale 6. „Dyskusja wyników” (np. Holeksa i Mirek 2019, Kepel 2019).

Zdaniem recenzenta, dwa ostatnie akapity na str. 95 i 96 z rozdziału 5 „Wyniki – konsekwencje oczekiwań interesariuszy” należałoby przenieść do rozdziału 6. „Dyskusja wyników” podrozdziału 6.3. „Konsekwencje organizacyjne”, gdyż mają one właśnie taki charakter. Drobną uwagę redakcyjną dotyczy 1. akapitu na str. 53 (pod tabelą 4), gdzie bardziej poprawne byłoby powołanie się na „tabelę 4” zamiast na rycinę 7.

W rozdziale 6 „Dyskusja wyników” liczącym 54 strony (29,2%) Habilitantka skupiła się przede wszystkim na analizie osiągniętych wyników i porównaniu ich z wynikami innych autorów. Zachowała przy tym kolejność przyjętą w drugiej części opracowania omawiającej wyniki badań. Dyskusję osiągniętych wyników Habilitantka poprzedziła omówieniem problemu rozwoju sieci chronionych obszarów. W podrozdziale tym za cenną należy uznać uwagę Kandydatki, że systematyczne planowanie ochrony powinno polegać na znalezieniu najlepszego zestawu potencjalnych obszarów chronionych, który spełnia następujące zasady: kompleksowość, reprezentatywność, adekwatność, efektywność, elastyczność, rozłożenie ryzyka i niezastąpienie. Podkreśliła przy tym, że należałoby opracować krajową koncepcję ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej, określającą w szczególności docelową sieć form ochrony przyrody, okresowo weryfikowaną z uwagi na zmiany w przyrodzie i postęp naukowy.

Monografię kończy rozdział 7 „Wnioski” składający się z siedmiu poprawnie sformułowanych wniosków. Jedyna uwaga odnosi się do wniosku 1. dotyczącego perspektywy dalszych badań w omawianym zakresie, który zwyczajowo powinien znajdować się na końcu tego rozdziału.

Wykaz literatury jest bardzo bogaty, gdyż zawiera 308 pozycji (251 w języku polskim, 56 w angielskim i 1 we francuskim). Monografia zawiera 19 tabel i 14 rycin oraz załącznik składający się z 13 ponumerowanych alfabetycznie tabel. Monografia została opracowana w sposób bardzo staranny, niebudzący większych zastrzeżeń. Napisana jest ona poprawnie pod względem językowym i stylistycznym.

W podsumowaniu recenzowanego osiągnięcia naukowego należy wyraźnie podkreślić, że Habilitantka wykazała się bardzo dobrą znajomością przedmiotu analizowanych zagadnień, co pozwoliło Jej na przeprowadzenie przyjętych procedur badawczych i osiągnięcie zamierzonych celów badań. Dr inż. Ewa Referowska-Chodak wniosła istotny wkład w rozwój wiedzy o przyrodniczych, organizacyjnych, społecznych i finansowych aspektach szeroko pojętej ochrony przyrody. Cechuje się ona oryginalnością popartą wnikliwą analizą wyników szeroko zakrojonych badań ilościowych. Oceniane osiągnięcie naukowe ma również duże znaczenie aplikacyjne, gdyż wiedza dotycząca potrzeby i oczekiwania różnych grup społecznych odnośnie do ochrony przyrody w Lasach Państwowych powinna być źródłem cennych informacji przydatnych w praktyce gospodarczej Lasów Państwowych. Powinna ona pomagać w wyznaczaniu kierunków postępowania Lasów Państwowych w zakresie ochrony przyrody i współpracy na tym polu ze społeczeństwem, uwzględniając jego opinie i oczekiwania. Ponadto przedstawione w recenzowanej monografii wyniki badań i analiz mogą być przydatne do wypracowania polityki leśnej i ekologicznej państwa.

Ocena dorobku publikacyjnego

Dorobek naukowy dr inż. Ewy Referowskiej-Chodak składa się z 61 oryginalnych i przeglądowych artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach recenzowanych oraz rozdziałów opublikowanych w monografiach naukowych (wszystkie po uzyskaniu stopnia doktora). Spośród 47 artykułów naukowych wydanych w czasopismach recenzowanych 9 opublikowano w czasopismach z części A wykazu czasopism naukowych MNiSW oraz 38 – z części B. W czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) Habilitantka opublikowała 9 publikacji naukowych, z czego 3 publikacje w czasopiśmie *Forests*, oraz 6 w czasopiśmie *Sylvan*. Habilitantka opublikowała 38 artykułów naukowych w czasopismach innych niż znajdujące się w bazie JCR, wszystkie w języku polskim. W języku polskim zostało również opublikowanych 14 rozdziałów w monografiach naukowych. Spośród artykułów naukowych dr inż. Ewa Referowska-Chodak samodzielnie opublikowała 43 artykuły i 4 z jednym współautorem. Samodzielnie Habilitantka opublikowała również 11

rozdziałów w monografiach naukowych, zaś z jednym autorem 3 rozdziały.

Pozytywnie należy odnieść się do prac autorskich Kandydatki, które świadczą o Jej ogromnej samodzielności w podejmowaniu inicjatyw badawczych i publikacyjnych.

Sumaryczna liczba punktów wg MNiSW zgodnie z rokiem opublikowania wynosi 800 pkt. (720 pkt. bez monografii). Sumaryczny *impact factor* według listy *Journal Citation Reports* (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania: 8,287. Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS) wynosi 7, bez autocytowań 6. Indeks Hirscha według bazy Web of Science (WoS) wynosi 2. Należy przypuszczać, że po opublikowaniu w roku 2019 i 2020 trzech artykułów w czasopiśmie *Forests*, czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym, liczba cytowań powinna wzrosnąć. Biorąc powyższe pod uwagę, oceniany dorobek publikacyjny na obecnym etapie działalności naukowej dr inż. Ewy Referowskiej-Chodak można określić jako wystarczający do uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

Ocena istotnej aktywności naukowej i dydaktycznej

Wystąpienia na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych, z wyszczególnieniem przedstawionych wykładów na zaproszenie i wykładów plenarnych

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak uczestniczyła w 30 konferencjach naukowych (wszystkie po uzyskaniu stopnia doktora), z których 4 miały charakter międzynarodowy. Podczas konferencji wygłosiła 19 referatów, z czego 7 referatów były referatami na zaproszenie oraz zaprezentowała 12 posterów. W materiałach konferencyjnych zostały opublikowane 23 referaty. Dodatkowo, Habilitantka wspólnie przygotowała 5 wystąpień na konferencje, które wygłaszali współautorzy późniejszych publikacji.

W związku z powyższym działalność Habilitantki w zakresie udziału w konferencjach naukowych należy ocenić bardzo wysoko.

Udział w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak była w roku 2011 członkiem Komitetu Organizacyjnego VII Konferencji „Aktywne metody ochrony przyrody w zrównoważonym leśnictwie” w Rogowie. Nie jest to imponujący dorobek organizacyjny i naukowy, zatem wymaga on od Habilitantki uaktywnienia się w tym obszarze działalności.

Uczestnictwo w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych oraz udział w zespołach badawczych realizujących inne projekty

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak uczestniczyła, w projekcie badawczym pt. „Podstawy trwałego i zrównoważonego zagospodarowania lasów w Leśnych Kompleksach Promocyjnych” (głównym beneficjentem był Instytut Badawczy Leśnictwa), jako współwykonawca części poświęconej „Edukacji przyrodniczo-leśnej w Leśnych Kompleksach Promocyjnych”, zrealizowanej w Zakładzie Mikologii i Fitopatologii Leśnej SGGW. Projekt badawczy zrealizowany w latach 2000-2002 został sfinansowany w drodze konkursu krajowego przez Ministerstwo Środowiska.

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak była kierownikiem 1 projektu badawczego oraz wykonawcą lub współwykonawcą 4 projektów badawczych zleconych przez Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych w Warszawie. Projekty zostały zrealizowane przez macierzystą uczelnię oraz Instytut Badawczy Leśnictwa. Obszar tematyczny prowadzonych badań koncentrował się wokół problematyki związanej z ochroną przyrody i edukacji leśnej.

Powyższe osiągnięcia Habilitantki mogą świadczyć o tym, że jest Ona uznanym specjalistą z zakresu szeroko rozumianej gospodarki leśnej i osobą dostrzeganą i docenianą przez ośrodki naukowo-badawcze.

Uczestnictwo w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, wnioski o przyznanie nagród naukowych, wnioski w innych konkursach mających charakter naukowy lub dydaktyczny

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak wykonała w roku 2018 jedną recenzję wniosku międzynarodowego na konkurs „Scenarios of Biodiversity and Ecosystem Services” (BiodivERsA & Belmont Forum), co może świadczyć, że jest naukowcem dostrzeganym również na forum międzynarodowym.

Odbyte staże w instytucjach naukowych

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak odbyła trzymiesięczny naukowy staż habilitacyjny w Instytucie Ochrony Środowiska – Państwowym Instytucie Badawczym w Warszawie (od 01.09.2020 r. do 30.11.2020 r.), gdzie zapoznała się z działalnością zakładów i zespołów tego instytutu. W ramach prac własnych wykonała ekspertyzę na potrzeby planu adaptacji wybranego miasta do zmian klimatu.

W dalszych etapach rozwoju kariery naukowej Habilitantka powinna zintensyfikować współpracę międzynarodową, co powinno zaowocować wspólnym publikowaniem wyników

badań w renomowanych czasopismach zagranicznych o znaczącym wskaźniku wpływu (*IF*). Współpraca ta powinna również przyczynić się do poprawy wskaźników naukometrycznych (np. liczby cytowań publikacji).

Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę

Do osiągnięć dydaktycznych dr inż. Ewy Referowskiej-Chodak należy zaliczyć promotorstwo w okresie 14 lat (w latach 2007-2020) 98 obronionych prac dyplomowych, w tym 39 prac magisterskich oraz 59 prac inżynierskich. Oznacza to, że Habilitantka przeciętnie rocznie opiekowała się 7 dyplomantami. Od roku 2019 do chwili obecnej Habilitantka jest koordynatorem dydaktyki w Katedrze Ochrony Lasu Wydziału Leśnego SGGW. Do zakresu Jej obowiązków należy zarówno przygotowywanie planów dydaktycznych na nowy rok akademicki, jak i opracowywanie sprawozdań z ich realizacji.

W latach 2008-2019 dr inż. Ewa Referowska-Chodak organizowała pracę wolontariuszy (studentów i absolwentów Wydziału Leśnego) na stoisku Lasów Państwowych na Pikniku Naukowym Polskiego Radia i Centrum Nauki Kopernik oraz na Dniach Ochrony Środowiska w Łazienkach Królewskich w Warszawie. O znacznym zaangażowaniu Habilitantki w popularyzację wiedzy świadczą Jej liczne publikacje popularno-naukowe (32 publikacje, w tym 2 przed doktoratem). Ukazały się one w takich czasopismach jak: *Postępy Techniki w Leśnictwie*, *Głos Lasu*, *Drwał*, *Las Polski*, *Przegląd Leśniczy*, *Energia-Środowisko*, *Przyroda Polska i Echa Leśne*. Posiadaną wiedzę przekazywała również na użytek ogólnokrajowy, współpracując (udzielając konsultacji naukowej) w latach 2015-2016 z TVP przy produkcji programu telewizyjnego dla dzieci i młodzieży „Załoga Eko” – seria „Skarby polskiej przyrody”. Z kolei w latach 2010-2011 Habilitantka brała udział w radzie programowej ds. nadzoru merytorycznego nad projektem OTOPu „Blżej natury – identyfikacja i merytoryczne przygotowanie lokalnych animatorów przyrodniczych”. Projekt był współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W latach 2013-2016 dr inż. Ewa Referowska-Chodak współpracowała również z Centrum Informacyjnym Lasów Państwowych, recenzując konspekty i zeszyty z serii „Leśnicy-młodzieży”: *Funkcje lasu*, wyd. 2015 i *Natura 2000*, wyd. 2017.

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak jest od 2010 roku członkiem Polskiego Towarzystwa Leśnego (PTL), reprezentując PTL w Radzie PEFC Polska jako członek Zarządu. Natomiast w latach 2007-2009 była członkiem reprezentującym Katedrę Ochrony Lasu i Ekologii

Wydziału Leśnego SGGW w Warszawie w Radzie Naukowo-Społecznej Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Gostynińsko-Włocławskie”.

Habilitantka wykonała 16 recenzji publikacji naukowych: 7 recenzji dla czasopisma *Forests* (IF 2,317) i 4 recenzje dla *Sustainability* (IF 2,576) oraz 1 recenzję dla *Polish Journal of Ecology* (IF 0,5), będących w bazie *Journal Citation Reports* (JCR). Wykonała również 2 recenzje dla czasopisma *Studia i Materiały CEPL w Rogowie* oraz po jednej recenzji dla takich czasopism, jak: *Leśne Prace Badawcze* oraz *Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody*.

Ocena współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym

Współpraca z sektorem gospodarczym

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak bierze czynny udział w doskonaleniu systemów certyfikacji w Lasach Państwowych. Habilitantka od roku 2014 do chwili obecnej konsultuje różne dokumenty i problemy z zakresu systemu certyfikacji gospodarki leśnej PEFC. W roku 2009 współpracowała z Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych w sprawie wypracowania standardu gospodarki leśnej w systemie certyfikacji FSC, zaś w latach 2012-2014 brała udział w pracach Rady PEFC Polska nad rewizją norm określających wymagania względem zrównoważonej gospodarki leśnej oraz grupowej certyfikacji leśnej w systemie certyfikacji PEFC.

Swoją wiedzę dr inż. Ewa Referowska-Chodak przekazywała, biorąc aktywny udział w wielu szkoleniach zorganizowanych przez Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa, m.in.: w roku 2011 i 2012 w szkoleniach dla pracowników poszczególnych regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych w ramach cyklu „Audyty w systemie certyfikacji gospodarki leśnej PEFC. Praktyczne aspekty jego realizacji w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych”; w latach 2010 i 2011 oraz 2017 w szkoleniach dla przyszłych audytorów systemu certyfikacji gospodarki leśnej PEFC nt. „Ochrony przyrody i jej oceny w systemie certyfikacji PEFC” w ramach szkolenia: „Audytor gospodarki leśnej w systemie PEFC”; z kolei w roku 2008 w szkoleniach dla pracowników Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe nt. „Ochrony przyrody w programie certyfikacji PEFC” w ramach cyklu: „Certyfikacja gospodarki leśnej w systemie PEFC”.

Ekspertyzy i inne opracowania wykonane na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak wykonała dwie ekspertyzy. Pierwszą wykonała w roku 2019 na zlecenie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych w Warszawie pt. „Różnorodność biologiczna i ochrona przyrody na obszarach leśnych”, zaś drugą w roku 2020

wykonała Habilitantka w ramach współpracy z Instytutem Ochrony Środowiska – Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie pt. „Różnorodność biologiczna miasta Ławy” na potrzeby Planu adaptacji do zmian klimatu Miasta Ławy do roku 2030.

Udział w zespołach eksperckich lub konkursowych

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak brała w roku 2005 udział w pracach Komisji Konkursu Wiedzy o Lesie „Co las daje?” i „Czego las potrzebuje?”, zorganizowanego przez Towarzystwo Przyjaciół Lasu, gdzie zadaniem Jej była ocena prac konkursowych. Habilitantka brała również udział w zespole eksperckim utworzonym w roku 2014 przez Instytut Badawczy Leśnictwa na potrzeby opracowania Narodowego Programu Leśnego. Z kolei w roku 2020 brała udział w zespole eksperckim utworzonym przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy na potrzeby opracowania „Planu adaptacji do zmian klimatu miasta Ławy do 2030 roku”.

Nagrody za działalność naukową

Dr inż. Ewa Referowska-Chodak otrzymała 2 nagrody za osiągnięcia naukowe. Nagrodę Ministra Środowiska otrzymała w 2005 r. za pracę doktorską pt. „Metody i kryteria doskonalenia sieci rezerwatów przyrody na terenie Lasów Państwowych”. Natomiast nagrodę indywidualną III stopnia JM Rektora SGGW w Warszawie otrzymała w roku 2020 za osiągnięcia badawcze.

Powyższe świadczy o tym, że Habilitantka jest osobą dostrzeganą i docenianą przez otoczenie gospodarcze oraz instytucję naukową, w której Kandydatka jest zatrudniona.

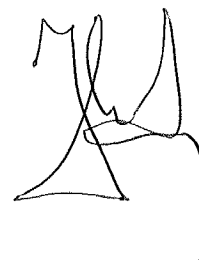
Wniosek końcowy

Oceniając całokształt osiągnięć dr inż. Ewy Referowskiej-Chodak, stwierdzam, że Jej osiągnięcia naukowe pozwalają uznać Habilitantkę jako specjalistę z zakresu ochrony przyrody oraz edukacji ekologicznej i leśnej. Oryginalny dorobek naukowy, oparty w zdecydowanej większości na zakrojonych na szeroką skalę własnych oryginalnych badaniach, został należycie udokumentowany. Kandydatka dobrze wykorzystuje wyniki własnych prac w działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i doradczej. Jej dorobek został znacznie powiększony po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, a wskazane przez Nią osiągnięcia naukowe stanowi istotny wkład w rozwój nauk leśnych, zwłaszcza w zakresie ochrony przyrody.

W związku z tym uważam, że dorobek ten jest wystarczający zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym w stosunku do wymagań stawianych kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego, spełniając kryteria zawarte w art. 16. ust. 1. Ustawy z

dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2017 r., poz. 1789) i w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Jednocześnie opowiadam się za nadaniem Pani dr inż. Ewie Referowskiej-Chodak stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie nauki leśne.

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long vertical stroke extending downwards from the right side.